

6. BOEKBESPREKING

BUSSE P. 1984. Key to sexing and ageing of European passerines.
(Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens, 37. Jahrgang. Sonderheft 1984.)
224 p. Prijs DM 29.80 + DM 1.40 voor porto. Te bestellen bij W. Hansen,
Muschelweg 8, D-3000 Hannover-Limmer. B.R.D.

In het algemene gedeelte, p. 5-35, vinden we een beschrijving van verenkle-
den, onbevederde lichaamsdelen, schedelverbening, cloaca en broedvlek. Verder
gaat de auteur in op het meten van vogels en het vaststellen van de vleugelfor-
mule. Hij propageert 13 lettercodes voor het coderen van even zovele verenkle-
den en beschrijft de topografie van een vogel. Het algemene gedeelte wordt
besloten met een ruiscema, aanwijzingen voor het gebruik van de determinatie-
schema's en -sleutels en een literatuurlijst.

De soortenlijst, p. 36-219, omvat determinatieschema's en -sleutels voor 188 soorten, 7 ondersoorten en 2 groepen (de kruisbekken en de gele kwikstaarten). Het boek eindigt met alfabetische namenlijsten in het Latijn, Engels en Duits. De tekst van het boek is gedrukt in de Engelse taal.

Busse wijdt bijna 4 pagina's, p. 18-21, aan het bepalen en coderen van de vleugelformule. De getallen van het voorbeeld stemmen echter niet overeen met de getallen van de bespreking, zodat de uitleg volkomen onbegrijpelijk is. Bovendien wordt de vleugelformule bij geen van de ruim 190 determinatietabellen gebruikt. Waarom is de bespreking er van dan opgenomen in dit boek?

Bij het meten van de vleugellengte wordt een lineaal gebruikt zonder stop. De wijsvinger doet als zodanig dienst. Dit lijkt ons minder nauwkeurig.

Op p. 26 geeft Busse lettercodes voor 13 verschillende verenkleeden. Zes daarvan komen bij geen van de determinatietabellen echter aan de orde.

Een echte misser is de code J. De omschrijving luidt:

J = juveniel verenkleed: de vogel in zijn eerste volledige verenkleed (veren gegroeid in het nest of eerste veren volgend op het donskleed).

Als men met het codesysteem van Busse gegevens gaat uitwisselen weet de ontvanger niet of een vogel, die als J gecodeerd staat, een pullus is of een le kalenderjaars. Dit is een fundamenteel verschil, dat niet verloren mag gaan. Daardoor zijn Busse's "leeftijds"-codes voor ringers onbruikbaar. Toch zegt hij, p. 3, dat de publikatie is: "a sexing/ageing field handbook for ringers".

Elke vogelsoort begint met de vogelnaam in het Latijn, Engels en Duits. Daarna volgt een getekend schema, waarmee men de diverse verenkleeden van de vogel kan volgen in alle maanden, in de jaargetijden en dat gedurende de eerste drie kalenderjaren. In de schema's zijn echter zoveel gegevens verwerkt, dat ze ingewikkeld, onoverzichtelijk en moeilijk te lezen zijn, zeker onder veldomstandigheden.

Na het schema volgt de determinatiesleutel, van het type zoals in Handkenmerken gebruikt is voor het determineren van soorten. Dit is een belangrijke verbetering ten opzichte van Svensson. Daar vindt men alle gegevens slechts opgesomd en moet men zelf zoeken wat bruikbaar is, in het veld, met een levende vogel in de hand, toch al geen gemakkelijke opgave. Busse leidt de lezer, via alleen noodzakelijke kenmerken, rechtstreeks naar de uitkomst van de determinatie. Helaas is de uitkomst van de leeftijdsdeterminatie een ... verenkleed. Busse gaat daarmee voorbij aan de gestandaardiseerde Euring code in kalenderjaren. Een code, die door alle Europese ringcentrales aanvaard is en dus door alle Europese ringers wordt gebruikt. De verenkleedcode van Busse is alleen via het ingewikkelde schema terug te lezen tot de Euring leeftijds aanduiding. Jammer, de voortreffelijke sleutels hadden ook rechtstreeks kalenderjaren kunnen aanduiden.

De aanbeveling op de achterkant van het boek is niet helemaal correct. Er staat: "Es stützt sich auf Erfahrungen, die der Autor, Begründer, Organisator der Operation Baltic und Leiter der polnischen Beringungszentrale, an

mehr als 150.000 allein selbst gefangenen und untersuchten Vögeln von mehr als 190 Arten gewann."

De heer Busse heeft echter nooit iets te maken gehad met de Poolse ringcentrale en is daarvan dus niet de leider (geweest). En toen wij hem eens bezochten bij zijn veldwerk ten oosten van Gdansk had hij een flink aantal assistenten tot zijn beschikking. Wat niet wegneemt dat wij een grote bewondering hebben voor het vele werk, dat Busse in het veld heeft verricht, en voor de grote kennis, die hij daarbij heeft opgedaan.

Samengevat: Een boek met een uitstekend sleutelsysteem voor het bepalen van leeftijd en geslacht van Europese zangvogels. De determinatie kan helaas alleen via een moeilijk te lezen schema vertaald worden naar de Euring leeftijds aanduiding, zoals ringers die gebruiken.

B.J. Speek
Jan de Jagerlaan 5
6998 AN LAAG-KEPPEL